

donos köteles a művet a szerzőnek hozzáférhetővé tenni. De nem kötelezhető arra, hogy a művet a szerzőnek erre a célra kiadja, vagy hogy azt megőrizze, illetve rongálástól és pusztulástól megóvja.

Érdeme a tervezetnek, hogy nemcsak az alkotó, hanem az előadó művészt is védelemben részesíti. Igaz viszont, hogy a védelem még nem teljes. Nem ad szerzői jogot az előadónak, hanem csak egy ú. n. *Werknutzungsrecht*-et biztosít számára. Egy irodalmi vagy zenei mű előadása nem továbbítható rádióon, illetve nem vehető fel lemezre vagy filmre az előadó beleegyezése nélkül. Maga a művészi gondolat, mely kétségtelenül rögzítve van, a színész játékában nem részesül védelemben pl. utánzás ellen. Ugyancsak nem szabályoz kielégítő módon a tervezet egy ma már nehezen negligálható kérdést sem: a rendező szerzői jogi védelmét.

Dr. Thein Alfréd.

JOGGYAKORLAT.

A vállalkozói kockázat viselése. A Kúria két tanácsa állást foglalt nagyjában ugyanazon jogkérdés felett — ezúttal is sajnos — ellentétes irányban. Mindkét perben egy elmaradt hangverseny körül forgott a felek vitája. Az egyik per (P. I. 874/930.) tényállása szerint egy 1000—2000 ülőhellyel rendelkező teremben tervezetett a hangverseny, de néhány nappal a kitűzött hangversenynap előtt az érdeklődés és jegyváltás már oly csekély volt, hogy szakértői vélemény szerint a már eladott 68 jegyen felül legjobb esetben ennek a kétszerese se lett volna eladható. A Kúria annak kiemelésével, hogy a hangversenyrendező vállalat mindent elkövetett a hangverseny kellő hirdetése és előkészítése tekintetében, azt mondta ki, hogy a hangverseny az alperes hibáján kívül fekvő okból megtartható nem volt és így felperes a kikötött szolgáltatást nem követelheti. A felperesnek a Kúria mégis kártérítést ítelt meg, mert az alperesek szerződéses kötelezettségük nemteljesítésével hibájukon kívül kárt okoztak felperesnek. A Kúria helyénvalónak látta a kár megosztását.

A másik ügyben (P. IV. 7536/930. sz.) a Kúria feloldó végzés keretében nyilatkozott ugyanezen kérdésről. Ezen ügyben a hangverseny állítólag azért maradt el, mert a hangverseny helyéül szolgáló ingatlan közterületen a tulajdonos főváros a hangverseny megtartását nem engedte meg. A Kúria feloldó végzésében hivatkozik arra a jogszabályra, hogy a munkavállaló nem veszti el szerződési jogait akkor, ha a szolgáltatások teljesítése oly véletlen eset kö-

vetkeztében válik lehetetlenné, amely a munkaadó személyében, vagy érdekkörében állott elő. A Kúria által ez ügyben alapulvett jogszabály mellett csupán az volt elbírálandó, hogy a vállalkozói kockázat birhat-e befolyással, illetve mentesítheti-e a munkavállalót. Az elsőként idézett kúriai határozatot három vonatkozásban sem tartjuk helytállónak. A vállalkozói kockázat minden esetre a vállalkozót terheli és a szerződéses kötelezettség alól a kockázat címén a vállalkozó nem mentesülhet. Helytelen tehát a Kúria döntése, amikor a szerződésileg kikötött tiszteletdíj iránti igényt szerződéses alapon megítélhetőnek nem találta. Helyes az a ki nem mondott sugalom, ami nyilván a döntésre vezetett, hogy senkit nem lehet kényszeríteni, hogy nyilvánvalóan saját veszteségét előidézze, a mindenképpen meglévő veszteséget a veszteség bekövetkezésének elismerése után még tetézzé. A hangversenyrendező vállalatnak is jogában állott a hangversenyt lemondani és ezzel a hangverseny tényleges megtartásával előálló többlet kiadásoktól, a veszteség növelésétől magát mentesíteni; de ahogyan példának okául a plakátok, vagy egyéb szervezési költségek fizetési kötelezettségétől a hangversenyrendező vállalat nem mentesíthető, ezen a címen a művészi tiszteletdíj megfizetése iránti kötelezettségtől sem szabadulhat.

Maga az ítélet is nyilván érezte, hogy a vállalkozónak a szerződéses kötelezettség alól való mentesítése valahogyan nincs rendben, mert a szerződéses igény helyett kártérítési igényt ítélt meg, feltehetőleg azért, mert az anyagi igazságérzettel, teljes elutasítás aligha fért volna meg. Az ekként balzsam-szurrogátumként megítélt kártérítés azonban jogelvíleg nem helyes. Vagy áll a Kúriának az a tétele, hogy a vállalkozó rajtakívül álló okokból mentesül a szerződéses kötelezettség terhe alól és ez esetben helytálló a Kúriának a szerződéses igényt elutasító döntése, de ha a vállalkozó a szerződés teljesítése alól mentesítették, akkor a nem teljesítés okából a kártérítési kötelezettség alól is mentesül. Kártérítéssel itt nem érintett kivételes esetektől eltekintve az tartozik, aki szerződéses kötelezettségét nem teljesíti, nincs kártérítésnek helye akkor, ha a szerződéses kötelezettség az adósnak fel nem róható okból megszűnt. Ha az adóst a teljesítési kötelezettség nem terheli, úgy őt a kártérítési kötelezettség sem terhelheti, mert hiányzik a kötelemszegés kártérítési cauzája. Hibás tehát a kártérítési kötelezettség elvi megállapítása. De a kártérítés körében hibás a Kúria döntése a kármegosztás tekintetében is. A művészt a kár előidézésében semminemű mulasztás vagy vétkesség nem terheli; ennek híján kármegosztásra alap azon a címen sincs, hogy a vállalkozó a hangverseny elma-

radása körül hibátlan. Ha maga a kártérítési jogcím helyt foghatna, a kártérítés apasztására a kár megosztás helytelenül választott eszköze pótlásául önmagától kínálkozik a *compensatio lucri cum damno* tétele, oly vonatkozásban, hogy a művésznek járó szerződési tiszteletdíjből álló kárösszeg apasztandó volna a hangverseny elmaradásával kapcsolatosan a művész részére előálló megtakarítási összeg (utazási költség, itteni ellátás költsége etc.) betudásával. Adott formájában a döntés esetileg sem helyes, de abban az elvi visszhangjában, amely megbolygatja a jogban amúgyis kis számú communis opinio egyikét, hogy a vállalkozói kockázat a vállalkozót terheli, egyenesen aggályos. *B. S.*

Az üzlethelyiség virtualis értéke. A Kúria P. III. 5439/1931. számú ítéletében a közszerzeményi igény keretében elbírálta azt a kérdést, vajjon a közszerzeményi igény szempontjából az üzlethelyiség virtuális értékének figyelembevétele igényelhető-e. A Kúria kimondotta, hogy a törvény által tilalmazott helyzetben jogokat a házassági viszony keretében sem lehet érvényesíteni, de a törvény által megengedett módzatok mellett nincs jogi akadálya annak, hogy a törvényes úton megszerzett és jogilag védett helyzetet a peres felek egymásközötti viszonyban értéknek tekintsék és minősítsék. Bár az adott esetben a Kúria a virtualis üzleti értéknek a közszerzemény szempontjából való figyelembe vételét mellőző táblai ítéleti rendelkezést helyesnek mondotta, elvileg minden esetre kimondotta, hogy a helyiség, mint virtualis érték számításba jöhet. Ez a kúriai állásfoglalás kiegészíti azt a korábbi kúriai rendelkezést, amely az üzletnek magának eszmei értékét — a nálunk is előszeretettel használt goodwillt — valóságos vagyoneérték gyanánt figyelembe vette. A jogfejlődés szempontjából érdemes a döntést regisztrálni.

B. S.

Joghatóság, hatáskör és illetékesség. I. A Pp. 677. §-ának negyedik bekezdése szerint a fellebbezési bíróság az illetékesség hiányát csak a 640. és 641. §. esetében veszi hivatalból figyelembe. A 681. §. szerint ez a rendelkezés a felülvizsgálati eljárásban is alkalmazandó.

Úgy a 640., mint a 641. §. voltaképp kétféle szabályt tartalmaznak: *joghatóságit és illetékességit.*

A 640. §. *joghatósági* rendelkezése az, hogy a magyar (helyesen: volt magyar) nő, ha Magyarországon külföldivel kötött házasságot és férjét külföldre nem követte, semmisségi, vagy megtámadási pert indíthat a magyar bíróság előtt, nyilván akkor is, ha az a külállam, amelynek a nő interimistice honosa lett, a magyar bíróság ítéletét nem ismeri el joghatályosnak. *Illetékességi* szabály: Illetékes kizárólag az a bíróság, amelynek területén a nő a házasság